

BÀN VỀ CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC KĨ NĂNG SỐNG CHO THỰC TẾ ĐỔI MỚI GIÁO DỤC HIỆN NAY

TS. TRẦN ANH TUẤN

Trường Đại học Giáo dục- ĐHQG Hà Nội

1. Về việc triển khai Chương trình giáo dục kĩ năng sống (GDKNS) của Bộ GD-ĐT

1.1. Như đã từng khẳng định, chủ trương đưa GDKNS vào các bậc học phổ thông của Bộ GD-ĐT và thực hiện ngay từ năm học 2010-2011 là một việc làm đúng và cấp thiết. Năm 2010, Bộ GD-ĐT có khá nhiều hoạt động tập huấn triển khai GDKNS. Nguồn kinh phí và các nhóm chuyên gia soạn thảo Chương trình cho các đợt tập huấn GDKNS được huy động từ nhiều nguồn dự án, đề tài khác nhau.

- Hậu Giang: từ 3/8 đến 4/8 Sở GD-ĐT phối hợp với Bộ tập huấn cho hơn 300 giáo viên (GV) trong khuôn khổ của phong trào thi đua "Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực".

- TP. HCM: Phòng GD-ĐT quận 8 tổ chức 1 lớp GDKNS cho trường THCS trong hai ngày, từ 13/8 đến 14/8/2010 cho tổng phụ trách Đội, GV chủ nhiệm, các tổ trưởng chuyên môn.

Viện Khoa học Giáo dục (KHGD) Việt Nam: trong khuôn khổ Đề tài KHCN cấp Bộ, đã triển khai 3 đợt cho THCS, THPT, mỗi đợt 3 ngày cho từng vùng miền (10- 13/8 tại Hà Nội, cho 19 tỉnh phía Bắc; 16-19/8 tại Tây Nguyên, cho 19 tỉnh miền Trung và từ 24-27/8 tại TP. HCM cho 19 tỉnh phía Nam). Đối tượng: Mỗi tỉnh cử 1 chuyên viên và 5 GV bộ môn (Văn, Sinh, Địa, Giáo dục công dân (GDGD) và GV phụ trách hoạt động ngoài giờ lên lớp).

Vụ Giáo dục Trung học tập huấn bồi dưỡng trong GV môn GDGD ở THCS, THPT toàn quốc về lồng ghép "Giá trị sống và kĩ năng sống". Đợt 1, từ tháng 02 đến tháng 07/8/2010, tại Hải Phòng cho 31 tỉnh, thành phía Bắc và đợt 2 từ 09 -14/8/2010 tại Lâm Đồng cho 32 tỉnh, thành còn lại. Mỗi sở GD-ĐT cử 05 học viên: 01 chuyên viên Phòng Giáo dục Trung

học phụ trách môn (GDGD), 01 GV dạy môn GDGD ở cấp THCS; 01 GV dạy môn GDGD của trường THPT chuyên; 02 GV dạy môn GDGD ở THPT.

1.2. Như vậy, GDKNS bắt đầu được triển khai khá rầm rộ và khẩn trương. Tuy nhiên, đây mới chỉ là giai đoạn khởi động của một chủ trương lớn, do vậy, với tư cách một người đã có một vài năm nghiên cứu về GDKNS, chúng tôi nhận thấy *cần và có thể* trao đổi một số vấn đề xung quanh mục tiêu và cách thức nghiên cứu triển khai, như là một sự phản biện cần thiết.

Thứ nhất, những hoạt động triển khai GDKNS của Bộ GD-ĐT hiện nay dường như *còn chưa đủ tầm, chưa có sự thống nhất trong nghiên cứu và chỉ đạo, thậm chí còn có sự chông chéo và mâu thuẫn*. Bởi:

Cho đến nay, Bộ GD-ĐT đã và đang có rất nhiều dự án, đề án lớn (có tầm cỡ quốc gia) *nhưng chưa có dự án, đề án nào cho GDKNS...* Có thể thấy rõ điều này qua rà soát nội dung Chỉ thị 3399/CT-BGDĐT của Bộ và Hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ các năm học 2009- 2010 và 2010-2011 của từng Vụ, Cục chức năng (www.moet.org.vn). Trong các văn bản đó GDKNS được đề cập tới chỉ như là *một trong nhiều yếu cầu cần được quan tâm*, chứ chưa có một đề án, dự án nào dành riêng. Điều này phản ánh sự "thiếu tầm" trong nhận thức và sự chậm trễ trong chỉ đạo chiến lược [1].

Trong khi Viện KHGD Việt Nam chủ trương lồng ghép GDKNS trong nhiều môn học và đã tổ chức viết và tập huấn tài liệu hướng dẫn GDKNS *trong 5 môn Văn, Sinh, Địa, GDGD và Hoạt động ngoài giờ lên lớp* thì chủ trương của Vụ Giáo dục Trung học lại theo phương án (mục tiêu) *chủ yếu lồng ghép vào môn GDGD* [Thông tư 3408/ GDTrH]. Riêng GV môn GDGD được triệu tập theo nhiều đợt, mỗi đợt tập

huấn lại theo một hướng đi, nội dung và cách làm khác nhau... Vì vậy, khi về Sở, về trường chọn cách tiếp cận: GDKNS lồng ghép trong một số môn học (Đề tài của Viện KHGD) hay *chủ yếu lồng ghép vào môn học Giáo dục công dân* như định hướng của Vụ Giáo dục Trung học?

Thứ hai, cách thức tổ chức triển khai các đợt tập huấn cũng là một vấn đề.

Cần nhấn mạnh rằng, cách thức triển khai GDKNS trên đây cũng chính là dựa theo con đường mà Bộ GD-ĐT đã thực hiện cách đây vài năm (2003- 2007) khi đưa "*Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp*" vào Chương trình giáo dục các bậc học phổ thông. Thực tế, hiệu quả giáo dục chưa thuyết phục từ "*Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp*" là một minh chứng cho một cách làm chưa thật khoa học và là một mô hình giáo dục chưa thật phù hợp.

Mỗi đợt vài trăm GV tập trung học vài ba ngày tại hội trường [2]. Dù sau đó có chia nhóm (vài mươi đến cả trăm người) theo môn học... liệu mỗi học viên có thực sự thu được "kết quả tốt đẹp" cho việc tập huấn GDKNS và phương pháp dạy học- giáo dục KNS và khi về trường, liệu các GV này sẽ đủ năng lực triển khai GDKNS hiệu quả? Chúng ta đều biết rằng GD-KNS là *giáo dục hành vi* chứ không chỉ về nhận thức "tâm quan trọng" của KNS. Đã có nhiều dự án giáo dục hiệu quả thấp là bởi chính ở khâu tập huấn giáo viên vẫn được triển khai theo đúng cách "cưỡi ngựa xem hoa" như vậy. Đã có không ít ý kiến phê phán về cách thức tổ chức và hiệu quả các đợt tập huấn hè cho giáo viên [3].

Thứ ba, đưa GDKNS (cũng như đưa "*Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp*") vào các trường học là rất cần thiết, tuy nhiên cần sớm đặt ra câu hỏi: *Lồng ghép những kĩ năng sống nào, tích hợp như thế nào và ai là người thực hiện triển khai nội dung tập huấn?*

Với chủ trương của Vụ Giáo dục Trung học, tại sao lại chọn đưa vào chỉ trong môn GDCD? Liệu có hiệu quả không, khi mà bản thân môn GDCD đang ở tình trạng nội dung chương trình quá tải và chất lượng giáo dục của môn học đang "có vấn đề". Bản thân mục tiêu môn học và nội dung chương trình đã chứa quá nhiều thứ "tích hợp" (giáo dục ý thức công dân và chính trị- tư tưởng, giáo dục đạo đức, giáo dục pháp

luật...) và bản thân môn học chưa có được sự hấp dẫn và vị trí xứng đáng đối với người học.

Với nhóm nghiên cứu của Viện KHGD Việt Nam, chúng tôi cho rằng cách tiếp cận hợp lí hơn: ngoài môn GDCD, GDKNS còn triển khai ở các môn Địa lí, Sinh học, Ngữ văn và Hoạt động ngoài giờ lên lớp. Nhưng GDKNS thực chất là giáo dục lối sống. Vậy, dựa trên căn cứ nào để xác định GDKNS chỉ có thể thông qua các môn học này? Vai trò của GV chủ nhiệm, của Đoàn TNCS, của Đội TNTP rất lớn trong các hoạt động giáo dục trong và ngoài trường, vậy có Chương trình, nội dung nào cần tập huấn cho họ? Và các nhà quản lí trường học nữa?

Về những "chuyên gia" tập huấn, 2 đợt tập huấn của Vụ Giáo dục Trung học được giao cho một "nhóm chuyên gia" khác. Không thể không đặt câu hỏi về nội dung tập huấn và chất lượng của đợt tập huấn sẽ ra sao, nếu được biết rằng: từ khi nhận "hợp đồng" với Vụ Giáo dục Trung học đến khi triển khai tập huấn, nhóm này chỉ có vỏn vẹn 1 tháng chuẩn bị, bao gồm cả thảo luận và soạn thảo nội dung. Đáng lưu ý hơn, với mục tiêu tập huấn GDKNS cho GV trung học dạy môn GDCD, nhưng tập hợp trong "nhóm chuyên gia" này là những người chưa từng biết đến Chương trình môn học GDCD và hầu hết là những người trước đó hoặc còn chưa từng nghiên cứu về kĩ năng sống, hoặc là mới biết về Giáo dục giá trị sống cho HS mẫu giáo... Rất đáng ghi nhận sự cố gắng của nhóm nghiên cứu và kết quả mà họ đem đến cho số GV tham dự đợt tập huấn là không nhỏ, nhưng rõ ràng rằng với cách tổ chức và một sự chuẩn bị về nội dung GDKNS như vậy khó mà đạt được các mục tiêu kì vọng, càng khó tạo được hiệu quả giáo dục cần có khi đưa GDKNS vào các trường phổ thông

Về tài liệu tập huấn, trong khi với 3 đợt tập huấn do Viện KHGD Việt Nam thực hiện (nhóm này đã có nhiều năm tiếp cận Dự án GDKNS) còn có các tài liệu hướng dẫn cho từng môn học, thì số GV GDCD tham gia các đợt tập huấn của Vụ Giáo dục Trung học lại chủ yếu nghe thuyết trình và thảo luận nhóm. Hiện nay (và ít nhất 1, 2 năm nữa) chưa có Chương trình môn học tích hợp GDKNS, trong khi đó, đội ngũ người dạy môn GDCD phần lớn là "kiêm nhiệm", nhiều người còn hạn chế cả về nhiệt tình và năng

lực chuyên môn, lại chưa được chuẩn bị cho GDKNS lồng ghép trong môn học...liệu số GV này có thể đảm nhiệm việc xây dựng Chương trình và triển khai tốt các nội dung lồng ghép, trong khi vẫn đảm bảo các mục tiêu vốn có môn GD-CĐ?

Hơn thế, với con số vài nghìn GV các môn học được tham gia các đợt tập huấn hè năm nay của Bộ GD-ĐT, thực ra mỗi sở GD-ĐT cũng chỉ cử được 1, 2 GV cho mỗi môn học, chiếm tỉ lệ rất nhỏ, trong khi đa số GV còn lại chưa được đào tạo, bồi dưỡng về lồng ghép GDKNS...Liệu sau mỗi đợt tập huấn vài ba ngày, số GV này có làm tốt nhiệm vụ "cốt cán" tiếp tục triển khai tập huấn đồng nghiệp ở cấp cơ sở? Với cách thức như vậy làm sao để mỗi GV đủ sức chủ động lồng ghép GDKNS trong môn học và trang bị cho người học các KNS hiệu quả và bền vững?

Trên đây chỉ mới là một số trong nhiều "vấn đề" thuộc về tổ chức và chỉ đạo tập huấn triển khai GD-KNS trong các trường phổ thông.

Với mục tiêu và cách làm "vừa nghiên cứu thử nghiệm, vừa điều chỉnh", giao cho nhiều nhóm chuyên gia triển khai theo các phương án khác nhau... cũng có thể là sự lựa chọn hợp lí trong tình hình khẩn trương hiện nay. Tuy nhiên, như vậy cũng đủ để khẳng định rằng, cho đến nay các hoạt động của Bộ GD-ĐT triển khai GDKNS vào trường phổ thông hoàn toàn chỉ mới là một Giải pháp tình thế, chưa đủ tầm nhìn chiến lược cho một Giải pháp tổng thể về GDKNS được đặt trong sự phát triển GD-ĐT mười lăm, hai mươi năm tới.

Mặt khác, dù chỉ với tư cách một Giải pháp tình thế, cũng còn nhiều vấn đề mà quá trình xây dựng nội dung và triển khai tập huấn dường như các nhà quản lí, các "nhóm chuyên gia" còn chưa kịp tính đến, và do đó, công việc GDKNS hiện chưa thể đạt được hiệu quả cần có. Là người cũng đang nghiên cứu về vấn đề này, chúng tôi xin được có thêm một số ý kiến trao đổi.

2. Một số nội dung và biện pháp cơ bản cho một Giải pháp tình thế về GDKNS hiện nay

Trong bối cảnh thực tế hiện nay, với tư cách một giải pháp tình thế, trước hết cần xác định một định nghĩa KNS cho thực tiễn giáo dục Việt Nam hiện nay. Theo đó, **mục tiêu GDKNS là một hệ thống KNS** được xác định và lựa chọn dựa trên định nghĩa KNS của UNESCO nhưng cần đặt trọng tâm về phương

diện "...là những hành vi làm cho các cá nhân có thể thích nghi và giải quyết có hiệu quả các yêu cầu và thách thức của cuộc sống".

Hoàn toàn có thể xác định thanh thiếu niên và học sinh, sinh viên Việt Nam đang đối mặt "các yêu cầu và thách thức của cuộc sống" nào của thực tại xã hội Việt Nam hiện nay, từ đó xác định rõ nhu cầu của họ đang rất cần được hình thành (trang bị) các KNS nào. Như vậy, trước khi đưa ra một Chương trình GDKNS bất kì nào, nhất thiết cần một cuộc khảo sát cơ bản về những "yêu cầu và thách thức" và nhu cầu KNS của các/ từng nhóm đối tượng giáo dục (GD) nhằm xác định đầy đủ một Danh mục KNS thiết yếu nhất và các KNS có mức độ thiếu hụt nghiêm trọng nhất (Ví dụ, Kỹ năng kiềm chế bản thân- tránh xung đột; kỹ năng bơi và cấp cứu người ngạt nước...). Trên cơ sở đó mà xác lập một số hệ mục tiêu cụ thể (một hệ thống KNS) phù hợp cho từng nhóm đối tượng GD theo cấp học.

Theo chúng tôi, Danh mục KNS cần được xác định chính xác cho mỗi nhóm đối tượng giáo dục khác nhau theo cấp học. **Cấp Tiểu học** chủ yếu là các KNS dựa trên hệ thống Giá trị sống chung (Hoà bình, Nhân ái...) và tự phục vụ. **Cấp THCS** hướng vào các KNS đặc thù cho giai đoạn khủng hoảng tâm lí lứa tuổi: giao tiếp nhóm, quản lí bản thân, giải quyết xung đột, phòng tránh tai nạn và cách ứng cứu khi gặp sự cố... **Cấp THPT** một mặt tiếp tục củng cố, phát triển các kĩ năng làm chủ bản thân, mặt khác tập trung rèn luyện các kĩ năng nâng cao: thuyết trình, lập kế hoạch... Hệ mục tiêu KNS cho mỗi bậc học, tiếp theo đó, lại cần được phân hoá theo 2 khu vực: thành thị và nông thôn, miền núi.

Trên cơ sở đó, khi xây dựng Chương trình GD-KNS, thay vì đi theo con đường "đồng tâm" như cách làm Chương trình "Các hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp", cần ít nhất 3 loại Chương trình GDKNS cơ bản theo bậc học. Tiếp theo, mỗi Chương trình bậc học sẽ phân hoá và cụ thể hoá cho mỗi khu vực và loại hình nhà trường, thậm chí cần cụ thể hoá (đến mức có Đề cương hướng dẫn) cho mỗi môn, mỗi lớp học. Rất nên dành 1/3 thời lượng cho địa phương và cho mỗi nhà trường chủ động đề xuất nội dung, hình thức hoạt động.

Khác với chủ trương của Bộ GD-ĐT, chúng tôi cho

rằng GDKNS cần và hoàn toàn có thể lồng ghép vào trong mọi môn học, tuy đặc thù, ưu thế và phạm vi của từng môn học và các trong các hoạt động giáo dục khác của nhà trường, chứ không thể chỉ đưa vào trong môn GDCD, thậm chí cũng không phải chỉ giới hạn ở 1 số môn học nào đó. Ví dụ, *đưa kĩ năng bơi và cấp cứu người bị ngạt nước, hoặc làm "sống lại" các kĩ năng thể dục buổi sáng vào trong môn thể dục; Kĩ năng viết và thể hiện một bài thuyết trình, kĩ năng ngôn ngữ hình thể...trong khi HS học môn Ngữ văn, Sử, Ngoại ngữ...*

Trong thực tế giáo dục phổ thông hiện nay, GD-KNS có thể tích hợp và lồng ghép thuận lợi nhất trong *Chương trình các hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp, các hoạt động thường xuyên của Đoàn, Đội và các sinh hoạt tập thể trong công tác giáo viên chủ nhiệm*. Hiện nay, đây cũng là các mặt yếu kém trong trường phổ thông. Bởi vậy, nếu làm tốt lồng ghép GD-KNS còn giúp cho chính các hoạt động này có thêm sức sống mới, bớt đơn điệu và nhàm chán.

Xét cả về lí luận và thực tế, vấn đề then chốt vẫn là Chương trình GDKNS cần được tổ chức nghiên cứu, triển khai một cách khoa học.

Trước hết, Bộ GD-ĐT cần thành lập ngay một Ban chỉ đạo và một Trung tâm nghiên cứu về GD-KNS. Thành lập các nhóm chuyên gia GDKNS theo bậc học, tổ chức Đề án nghiên cứu xây dựng mục tiêu GDKNS và một Khung chương trình và lộ trình thống nhất. Từ đó, xác lập Chương trình khung và các Chương trình GDKNS phù hợp cho mỗi bậc học, môn học và chỉ đạo thống nhất thực hiện.

Khảo sát nhu cầu, xác định đầy đủ một *Danh mục KNS thiết yếu nhất và các KNS có mức độ thiếu hụt nghiêm trọng nhất* cho từng nhóm đối tượng theo cấp học, theo địa bàn... Trên cơ sở đó mà xác lập một số *hệ mục tiêu cụ thể* (một hệ thống KNS) phù hợp cho từng nhóm đối tượng GD theo bậc học

Tiếp đó, thông qua các Dự án tập huấn (*training for trainers*), triển khai bồi dưỡng một đội ngũ cốt cán được chọn từ cán bộ quản lí nhà trường và giáo viên của hầu hết các môn học và thông qua đội ngũ này, Bộ trợ giúp các Sở, phòng GD-ĐT xây dựng (cụ thể hoá) thành Chương trình GDKNS đặc thù của mỗi địa phương.

Trên cơ sở đó, Sở, phòng GD-ĐT hướng dẫn các

trường thực hiện thường xuyên hàng tuần và cần kế hoạch hoá cho từng năm học và cho cả bậc học. Sở, phòng GD-ĐT và mỗi trường có một bộ phận chuyên trách nghiên cứu và triển khai.

Theo đó, cách tổ chức tập huấn GDKNS *theo từng nhóm "dự án" độc lập, với các Chương trình chưa có sự định hướng thống nhất về mục tiêu GDKNS* như đang được triển khai hè năm nay, cho thấy Bộ GD-ĐT và các nhóm nghiên cứu dường như chưa hình dung rõ ràng cho một lộ trình đưa GDKNS vào các trường phổ thông, bởi vậy sẽ khó mà đạt được mục tiêu và hiệu quả thực tế mong muốn.

2.7. Dù là Giải pháp tổng thể, hay Giải pháp tình thế, hiệu quả của các Giải pháp không chỉ phụ thuộc vào mục tiêu và nội dung chương trình GDKNS, mà còn phụ thuộc chất lượng chuyên môn của đội ngũ nhân sự tham gia GDKNS. Do vậy, cần chuẩn bị (bồi dưỡng, đào tạo) một lực lượng chuyên trách GDKNS làm "cốt cán" cho mỗi sở, phòng và mỗi nhà trường.

Để có một đội ngũ chuyên trách GDKNS, cần: Thành lập cơ cấu chuyên trách GDKNS (Ban, Hội đồng...) các cấp (Sở, phòng, trường) và phân công một cán bộ lãnh đạo chuyên trách. Bộ phận này có chức năng xây dựng các Kế hoạch GDKNS và Chương trình hành động GDKNS (trong đó có cả việc xây dựng Chương trình bồi dưỡng đội ngũ) cho địa phương, cơ sở giáo dục trên cơ sở cụ thể hoá các Chương trình GDKNS của Bộ ... theo năm học, học kì.

Tuyển lựa và xây dựng một đội ngũ cán bộ chuyên trách GDKNS của đơn vị. Thành phần cấp cơ sở bao gồm: một cán bộ lãnh đạo chuyên trách, các tổ trưởng chuyên môn, cố vấn Đoàn, Đội, một số GV chủ nhiệm giỏi, các GV giỏi đại diện cho tất cả các môn học...

Cần có kế hoạch (và chế độ, chính sách kèm theo) để đội ngũ này được tập huấn theo Dự án, được bồi dưỡng chuyên sâu về KNS và GDKNS. Đội ngũ này vừa là các chuyên gia xây dựng Kế hoạch và Chương trình hành động GDKNS cho đơn vị, vừa là "cốt cán" thực hiện trực tiếp Chương trình GDKNS lồng ghép trong mỗi môn học, mỗi hoạt động giáo dục tại cơ sở.

Để có một đội ngũ cán bộ, GV chuyên trách về GD-KNS, bên cạnh con đường "bồi dưỡng", tập huấn cho đội ngũ cán bộ, GV kiêm nhiệm nói trên, ngay từ bây giờ, Bộ GD-ĐT và các trường sư phạm phải nghiên

cứu vấn đề “Đưa GDKNS vào chương trình đào tạo giáo viên các cấp học” và sớm xây dựng Chương trình GDKNS tích hợp, lồng ghép trong quá trình đào tạo ở các trường Sư phạm. Đã có quá nhiều bài học “xương máu” khi tách rời giáo dục phổ thông với đào tạo sư phạm. Các đợt tập huấn vừa qua không có sự tham gia của các trường sư phạm, điều đó cho thấy chưa có sự phối hợp cần thiết ngay giữa các bộ phận chức năng của Bộ GD-ĐT, cụ thể là giữa Vụ GDTrH, Vụ Công tác HSSV, Cục NG& CBQLCS và giữa Bộ GD-ĐT và các trường Sư phạm.

Cuối cùng, một nguyên tắc cơ bản, thậm chí là điều kiện có ý nghĩa quyết định hiệu quả GDKNS: GDKNS nói chung và GDKNS ở Việt Nam nói riêng: *không phải và không thể chỉ được tiến hành trong phạm vi nhà trường, càng không phải chỉ trong các lớp học ở trường phổ thông*. GDKNS chính là giáo dục lối sống lành mạnh, bao gồm cả về giáo dục thái độ và hành vi đạo đức, giáo dục tư duy thực tiễn và kĩ năng thực hành, giáo dục sức khoẻ tinh thần và thể chất... Do đó, trong Giải pháp GDKNS nói chung và trong các Chương trình GDKNS cần dành mục tiêu và một số nội dung liên quan đến vai trò của giáo dục gia đình, của cộng đồng và cần có sự tham gia tích cực của gia đình, của các tổ chức xã hội và doanh nghiệp truyền thông. Ngay cả ở khâu xây dựng Chương trình, tập huấn triển khai và khâu tổ chức thực thi... nếu biết huy động ưu thế và đặc thù vốn có của các tổ chức xã hội, các công ty truyền thông và mạng xã hội, chắc chắn công tác GDKNS sẽ có hiệu quả giáo dục cao hơn và hiệu ứng xã hội sâu rộng hơn nhiều.

3. Kết luận và khuyến nghị

GDKNS phải là một trong các mục tiêu hàng đầu của mỗi quốc gia: “*mỗi quốc gia phải đảm bảo cho người học được tiếp cận chương trình giáo dục kĩ năng sống phù hợp*”[4]. GDKNS thực chất là giáo dục lối sống cho thế hệ trẻ. Do đó, mục tiêu GDKNS phải là một trong các mục tiêu giáo dục toàn diện, nhằm bổ sung, hoàn chỉnh cho các nhiệm vụ giáo dục Đức, Trí, Thể, Mĩ... vốn có. Bởi vậy, không thể chỉ coi GDKNS như là một số kĩ năng “cập nhật”, như cách làm đơn giản của một số CLB, cũng không thể chỉ “lồng ghép” trong một, hay một vài môn học nào... như một số nhóm NC đã chủ trương.

Chỉ đến khi nào Bộ GD-ĐT xác định được một *Giải pháp tổng thể GDKNS, ít nhất cũng phải ngang tầm chiến lược với mô hình chiến lược Giáo dục dân số* mà đất nước ta đã từng làm khá thành công những năm 80 -90 và có được những kinh nghiệm quý báu; *ít nhất cũng phải là một Dự án lớn* trong Chương trình mục tiêu quốc gia về GD-ĐT do Thủ tướng chính phủ phê duyệt (2010- 2020) thì GDKNS ở Việt Nam mới đủ sức thuyết phục về lí luận và đủ sức thay đổi thực tiễn giáo dục hiện nay.

Trong khi chưa thể có ngay một “Giải pháp tổng thể”, việc xây dựng một Chương trình GDKNS như là một *Giải pháp tình thế* là cần thiết và cấp bách. Nhưng để có một Chương trình GDKNS khả thi và hiệu quả, trước hết phải bắt đầu từ các nghiên cứu từ thực tiễn tình hình xã hội của đất nước, từ nhu cầu người học... để chương trình GDKNS phải được lồng ghép, tích hợp *trong mọi môn học và các hoạt động giáo dục của nhà trường*; Bên cạnh đó, ngay từ bây giờ phải được xây dựng (bồi dưỡng, đào tạo) được một đội ngũ cán bộ quản lí, giáo viên chuyên trách về GDKNS từ cấp sở, phòng và mỗi trường học...

Các đợt tập huấn hè năm nay cho hơn 2000 GV toàn quốc về GDKNS lồng ghép trong các môn học, bậc học chứng tỏ Bộ GD-ĐT đã khẩn trương vào cuộc. Tuy nhiên, như đã chỉ rõ, để có một Chương trình GDKNS- dù chỉ ở tầm mức một Giải pháp tình thế- cần tiếp tục nghiên cứu và giải quyết nhiều vấn đề. Ít nhất, sau khâu triển khai tập huấn GV, Bộ (cụ thể là các Vụ chức năng) và các “nhóm chuyên gia” còn nhiều việc phải làm để các sở, phòng, mỗi trường xây dựng được Chương trình hành động và triển khai GDKNS với *một hiệu quả thực sự chấp nhận được ở mỗi trường học*.

Năm học 2010-2011 các sở, phòng và mỗi trường phổ thông sẽ có thêm một nhiệm vụ chính trị bên cạnh các nhiệm vụ đổi mới dạy học, xây dựng “nhà trường thân thiện và học sinh tích cực”... Với phạm vi chức năng của mình, mỗi cấp, mỗi trường hoàn toàn có thể và nên chủ động thành lập một bộ phận chuyên trách GDKNS và bàn thảo để xây dựng Kế hoạch hành động (dài hạn) và Kế hoạch năm học, trong đó GDKNS được tích hợp và lồng ghép với các

(Xem tiếp trang 27)